

ЕТИЧНІ ВИМІРИ І ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: євроінтеграція, міжнародна діяльність, освітньо-наукова сфера України, Болонський процес

Постановка проблеми. Сьогодні міжнародні зв'язки визначають авторитет закладу освіти в світі. Активне входження вищої школи України до міжнародного простору визнається сьогодні важливою складовою модернізації освіти у контексті інноваційної моделі розвитку економіки [4]. Міжнародно-інтегруючим чинником модернізації освіти виступає також розбудова інформаційного суспільства, набуття сучасними університетами ознак міжнародних освітньо-науково-інформаційних комплексів. Включаючись до процесів євроінтеграції, освітньо-наукова сфера України буде трансформуватися відповідно до моделей, в яких міжнародна діяльність стає природним компонентом всіх інших видів діяльності університетів: навчально-методичної, наукової, виховної, соціальної, організаційної. Механізми міжнародної інтеграції реалізуються і в рамках Болонського процесу [2], однією з рушійних сил якого виступає ЮНЕСКО – Європейський центр вищої освіти UNESCO-CEPES [5].

Основні дослідницькі питання. З урахуванням "реконфігурації" глобальної реальності, особлива роль у визначенні найважливіших та ключових цінностей сучасного демократичного суспільства належить університетам та іншим видам вищих закладів освіти та академічних організацій. До таких цінностей відносяться: свобода слова та об'єднань, рівність можливостей, солідарність, відповідальність перед організаторами спільної справи, правосуддя. Члени академічної спільноти вдаються до дій, напружених на визначення, розробку, впровадження та оцінювання політики, спрямованої на розповсюдження цих цінностей у суспільстві. Будучи середовищем та провідником людських цінностей та виконуючи просвітницькі функції, усі ці заклади і організації мають можливість посилити свою особливу роль у суспільстві. Але сьогодні ми є свідками зсуву парадигми в організації та функціонуванні системи вищої освіти. В той час, як більшість дебатів стосовно вищої освіти зосереджуються на таких питаннях, як структура закладів та управління ними, надлишок студентів, гарантії якості знань, маркетингізація та продаж освітніх послуг тощо, освітні (академічні) цінності залишаються осторонь, а основні принципи того, "що прийнятно, а що неприйнятно", відійшли в сторону [4].

Зважаючи на наведене вище сказане, Європейський центр вищої освіти UNESCO CEPES [5] організував Міжнародну конференцію з етичних та моральних вимірів вищої освіти та науки, 2-5 вересня 2004 року, Бухарест [3]. Конференція прийняла низку рекомендацій – Бухарестську Декларацію [1], – спрямовану на підтримку проведення

заходів, що ведуть до ширшого прийняття та розуміння етичних та моральних аспектів у вищій освіті та науці (з окремими рекомендаціями для Європейського регіону). Для того, щоб вищі заклади освіти досягли високого рівня етичних норм та принципів, який би відповідав знаменитому духові наукової громади, учасники Міжнародної конференції закликали всіх відповідальних осіб, науковців, дослідників, керівників та студентів робити все можливе, щоб у своїх наукових пошуках дотримуватися наступних цінностей та принципів.

Автономія університетів та їх відповідальність перед суспільством. Будь-який вищий навчальний заклад має активно та повсякчас пропагувати, використовуючи формулювання власних завдань, статутні документи та кодекс поведінки, такі цінності, норми, вчинки, переконання та припущення, завдяки яким в установі пануватиме атмосфера, заснована на принципах навчання протягом життя, поглиблення знань, покращення якості, демократичності та рівності прав [4]. Автономія вищих навчальних закладів у жодному випадку не може бути приводом для невиконання своїх обов'язків стосовно сприянню розвитку суспільства та діяльності на його користь. Однак, важко підтримувати високі академічні цінності та етичні норми за відсутності належного державного фінансування вищої освіти.

Принципи та стандарти академічної чесності. Принципи та стандарти академічної чесності забезпечують основу отримання знань, якісної освіти та навчання студентів як відповідальних громадян та професіоналів своєї справи. Академічна громадськість зобов'язана сприяти поширенню академічної чесності та боротися за її впровадження в повсякденне життя установ. Головними цінностями чесної академічної громади є власне чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та підзвітність.

Демократичні та етичні засади у керівництві та управлінні. Необхідно досягти більш результативного та ефективного функціонування керівних органів вищих навчальних закладів, робота яких має відповідати їх розширенню та складностям, пов'язаним з виникненням нових завдань та зобов'язань. Науковці, викладачі, студенти та персонал вищого закладу освіти мають стежити, щоб комерційна діяльність та збільшення доходів не мало негативних наслідків для якості результатів навчання і досліджень, а також інтелектуального рівня закладів вищої освіти [4].

Стандарти академічної чесності та соціальної активності в наукових дослідженнях. Інтелектуальна свобода та соціальна відповідальність є основними цінностями наукових досліджень, що їх потрібно поважати та розповсюджувати. Замість того, щоб конфліктувати, ці два принципи посилюють одне одного та сприяють розвитку відкритих систем створення знань та освіти, характерних для суспільства XXI ст. [6].

Методи дослідження: у ході написання тез доповіді було використано аналіз, синтез та узагальнення.

Висновки. Отож, університети не можна розглядати поза площиною оцінних суджень. Цінності та етичні норми, які вони сповідують, матимуть вирішальний вплив не лише на культурний та політичний розвиток їх науковців, студентів і персоналу, але і допоможуть сформувати моральні засади суспільства в цілому. Тому вони мають прийняти чітку позицію та всіляко сприяти поширенню найвищих моральних та етичних цінностей. Проте сповідувати високі етичні норми лише на словах недостатньо. Необхідно, щоб їх поважали та впроваджували у життя в усіх аспектах діяльності установ – не лише через освітні та науково-дослідницькі програми. Ці принципи мають лежати в основі внутрішнього управління та відносин з партнерами. На сьогодні необхідно, щоб університети, заклади вищої освіти та дослідницькі організації разом із науковими асоціаціями та навчальними закладами займали активні позиції та починали формулювати відповідні політичні принципи, порядок проведення заходів, положення для спрямування етичних аспектів у свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. – К.: Вид. дім “Ін юре”, 2003. – 416 с.
2. Європа на шляху до інформаційного суспільства. – К.: Державний комітет зв’язку та інформатизації України, 2000. – 176 с.
3. Кремень. В.Г. Модернізація системи освіти як важливий чинник інноваційного розвитку держави // М-ли наук.-практ. конф. “Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України”. – К.: НТУУ “КПІ”, 2003. – С. 62-68.
4. Сидоренко С.І. ЕТИЧНІ ТА МОРАЛЬНІ ВИМІРИ І ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ / С.І.Сидоренко // - електронний ресурс - [режим доступу]: http://novyn.kpi.ua/2006-2/10_Sidorenko.pdf
5. “Realising the European Higher Education Area”. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003.
6. The Globalization of Higher Education. Edited by Peter Scott. Published by The Society for Research into Higher Education & Open University Press, 1998. – 135 pp.